

Omlegging til litteraturstudier på høyere utdanning

Læring fra et endringsarbeid

Anne Katrine Folkman, Førsteamanuensis, Fakultet for helsefag, VID, Sandnes

anne.folkman@vid.no

Britt Marit Haga, Førsteamanuensis, Fakultet for helsefag, VID, Sandnes.

ORCID 0000-0002-0659-9849

Kristina Areskoug Josefsson, Professor, Fakultet for helsefag, VID, Sandnes, Oslo met og Jönköping universitet.

ORCID 0000-0002-7669-4702

Sammendrag

Denne artikkelen beskriver læring fra et pedagogisk endringsarbeid i høyere utdanning, ved omlegging til litteraturstudie av bacheloroppgaven, på to utdanninger våren 2021. Hensikten med denne fagartikkelen er å formidle pedagogiske og didaktiske erfaringer, og kunnskapsutvikling i omleggingsprosessen med relevans for andre utdanninger. I endringsarbeidet som presenteres er både studenters og underviseres læring i fokus, dette for å fremme både bedre utdanningskvalitet og livslang læring med betydning for profesjonell praksis.

Nøkkelord

GDPR, litteraturstudie, høyere utdanning, pedagogisk endringsarbeid

Fagartikkel

Bakgrunn

EUs personvernregler (GDPR), som trådte i kraft i juli 2018, medfører nye plikter og større ansvar for virksomheter når det gjelder bruk av personopplysninger. Alle bachelorprosjekter som tar sikte å samle inn sensitive personopplysninger er etter de nye personvernreglene meldepliktige til NSD (Norsk Senter for Forskningsdata (NSD), u.å.). Denne endringen medførte at studielederne på vernepleie- og ergoterapeututdanningene ved en høyskole høsten 2020 initierte metodeomlegging av bacheloroppgaven fra valgfri metodisk tilnærming til krav om litteraturstudie. Emneansvarlige på de to bachelorutdanningene i vernepleie og ergoterapi og ressurspersoner (heretter prosessledergruppen) startet dermed planleggingen av og implementerte metodeomlegging høsten 2020 og våren 2021. Etter at metodeomlegging var gjennomført har prosessledergruppen skrevet en rapport om omleggingen, som er utgangspunkt for denne fagartikkelen.

Krav til kvalitet i høyere utdanning

Universiteter og høyskoler spiller en avgjørende rolle i samfunnet gjennom å utdanne kandidater med høy kompetanse. Universitetene og høyskolene skal gi god utdanning som tilfredsstillende fastsatte standarder og krav til kvalitet. Dette innebærer et kontinuerlig forbedringsarbeid (Meld. St. 16 (2016-2017)) og adaptasjon av endringer som påvirker utdanningene, som for eksempel GDPR-regelverket. Studenter skal få utvikle en analytisk forståelsesramme som er spesifikk for faget de studerer, der skriving av bacheloroppgavene gir dem en mulighet til å gå dypere inn i et fagspesifikt felt. Studenter skal utvikle mer generiske ferdigheter, som evne til kritisk tenkning, analytisk vurdering og kontinuerlig læring. Videre må utdanningene legge bedre til rette for dybdelæring og transformativ læring, kvalitativt ny forståelse av fenomener og sammenhenger, basert på kunnskapsbasert og kritisk evaluerende skjønn både hos lærere og studenter. Det er viktig at universiteter og høyskoler i større grad lykkes med å skape et godt samspill mellom forskning og utdanning, for at disse aktivitetene skal forsterke hverandre (Meld. St. 16 (2016-2017)). I den forbindelse kan litteraturstudier gi en økt kompetanse i å forstå forskning og å systematisere kunnskap fra skriftlige kilder. Å systematisere innebærer å samle inn litteratur, gå kritisk gjennom den og til slutt sammenfatte det hele. Hensikten er å gi leseren en oppdatert og god forståelse av kunnskapen på det området som problemstillingen etterspør, samt beskrive hvordan man er kommet frem til denne kunnskapen. Bachelorstudenter skal både vise kunnskapsinnsikt og kunne bruke den kunnskapen som velges for å belyse en problemstilling (Thidemann, 2019). Kapasiteten til å forstå og systematisere forskning er vesentlig for eksempel med tanke på utbredelsen av «fake news» og publisering av såkalt forskning i sosiale medier. Ergoterapeuter og vernepleiere skal ha kompetanse i hvordan arbeide evidensbasert. En overordnet målsetting med omlegging til krav om litteraturstudier på de to utdanningene er å styrke kunnskapsbasert praksis i utdanningene samt å sikre personvernet. Litteraturstudier innebærer systematisk

innhenting, kritisk vurdering og konsis og balansert sammenfatting av eksisterende informasjon (Thidemann, 2019), og innebærer ikke innhentning av nye empiriske data.

I strategiplaner og i delstrategi for forskning som er retningsangivende for utdanningsinstitusjonen som er utgangspunkt for endringsarbeidet som beskrives i denne artikkelen, fremheves utvikling av fremtidsrettet profesjonsutøvelse av høy internasjonal kvalitet. Dette omfatter satsing på praksisnær forskning, økt metodekunnskap om ulike forskningsmetoder, forskningsnær utdanning og forskning på utdanning. Å skape og å tilrettelegge for tverrfaglig og tverrprofesjonell samarbeidslæring mellom faglig ansatte og studenter fremheves som en måte å imøtekomme dette på, men også styrket utdanningsledelse. I endringsarbeidet som presenteres under er både studenters og faglæreres læring i fokus. Ikke alle faglærere er veiledere, vi skiller derfor mellom disse rollene i den videre teksten. Prosessledergruppens valg av læringsaktiviteter som senere beskrives, kopler implementering av endringsarbeidet til implementering av litteraturstudier i bacheloroppgaven.

Teori om læringsprosesser i endringsarbeid

Å fremme læring gjennom hele livsløpet, omfatter å motivere til læring og skape muligheter for fortsatt læring i profesjonen, uansett hvilken profesjon man tilhører. Endringsarbeidet som beskrives i denne artikkelen, gav mulighet for å fremme læring på både ergoterapeut- og vernepleierutdanningen, hvilket kan fremme godt samarbeid og felles språkbruk i undervisning og veiledning.

Kunnskapers form og innhold er gjenstand for forhandlinger i samarbeid, ifølge Wenger (2004). I Wengers teori bidrar kunnskap til å holde praksisfellesskap sammen. Forhandlingsbegrepet slik det brukes om samarbeid, knyttes til hva som regnes som kunnskap:

Begrepet forhandling betyr ofte opnåelse av enighet mellom mennesker, som når man taler om at forhandle sig frem til en praksis, men det er ikke begrenset til den anvendelse. Det brukes også (især på engelsk: negotiation) som betegnelse for en prestasjon, der kræver langvarig oppmerksomhet og tilpasning, som når man (på dansk) taler om at «klare en skarp kurve». (Wenger, 2004, s. 67)

Deltakelse i praksisfellesskap beskrives som gjensidig engasjement og arbeid med felles forståelse av situasjoner (Wenger, 2004). Å støtte veilederes rolle og å klargjøre deres ansvar i veiledning av bacheloroppgaver var fokus i endringsarbeidet. Klargjøringen av roller og ansvarsområder kan forenkle overganger til nye arbeidsmåter og kunnskapsutvikling, som eksempelvis i overgangen fra empirisk studie til litteraturstudier for bachelorstudenter.

Wengers teorier om praksisfellesskap nedtoner imidlertid viktigheten av ekspertise koplet til formell opplæring, som definerer et felt for autorisert yrkesutøvelse. For profesjonsutdanninger er dette et grunnleggende kriterium, og i den sammenhengen kan abstrakt kunnskap forstås som en «strukturerende ressurs» (Lahn & Jensen, 2008, s. 298). Smebye & Kirkevold (2013) understreker eksplisitt teoretisk kunnskap og praktisk kunnskap som sentrale deler av profesjonell ekspertise. I endringsarbeidet inngår både implementering av teoretisk kunnskap og praktiske øvelser for studenter og fagansvarlige med sikte på å fremme profesjonell ekspertise.

Ledelsens betydning i endringsarbeid

Ledelse fremheves som avgjørende i tilrettelegging for lærings- og omleggingsprosesser. Sentrale endringer som GDPR (personvernregler) skal implementeres i undervisningspraksis, og må håndteres både av ledelse og av den enkelte underviseren. Bliksvær & Breimo (2020) fremhever at samskappingsprosesser krever at både medarbeidere og ledere spiller på samme banehalvdel. Det forutsetter et kontinuerlig trykk fra ledelsen og at ledelsen er tydelig på ønske om endringsforslag, initiativ og koordinering av medarbeideransvar. Å utfordre et system en selv er en del av krever både mot og ledelse (Willumsen & Kjerstadli, 2020), samt å utvikle et klima for endring der refleksjon over egen praksis er sentralt.

Ledelse av samskappingsprosesser knyttes både til forståelse for den produksjonen man står i på det spesifikke feltet det arbeides med, orden og struktur, evne til fleksibilitet og til fornyelse. Bliksvær & Breimo (2020) understreker at ledelse ikke først og fremst er «en person», men å skape rammer for selvstyrende systemer, motivering og mobilisering av ressurser på tvers av organisasjoner og grupper. Tverrfaglig samarbeid kan føre til innovative løsninger, men blir ikke nødvendigvis implementert (Bliksvær & Breimo, 2020). Det kan skyldes uklare prosedyrer for ansvarsfordeling og oppgaver samarbeidspartnere imellom eller at aktører som skal stå for implementeringen ikke er involvert i innovasjonsprosessens tidlige faser (Willumsen & Kjerstadli, 2020). I det endringsarbeidet som presenteres i denne artikkelen, har utforming og fremdrift fortløpende vært gjenstand for drøfting mellom prosessledergruppen og studieledelsen på bachelorprogrammene ved høyskolen. Kunnskapsutvikling fra endringsarbeidet vil i det følgende knyttes til prosjektgruppens pedagogiske og didaktiske erfaringer i prosjektet.

Erfaringer fra endringsarbeidet

Presentasjon av prosessledergruppens erfaringer er basert på kvalitetsutviklingsrapporten som ble skrevet til studieledelsen etter prosjektets gjennomføring. Hensikten med å dokumentere pedagogiske- og didaktiske grep i omstillingsprosessen har vært å legge til rette for å videreutvikle samarbeidet på utdanningene. Som grunnlag for å utvikle kunnskaper om samskappingsprosesser

mellom ledelse, studenter og veiledere/faglærere på utdanningene, er det samlet inn kvantitative og kvalitative data via nettskjema underveis og etter avsluttet prosjekt. I tillegg har erfaringer fra endringsarbeidet blitt diskutert på digitale samlinger med veiledere og med studenter underveis i endringsarbeidet. Hensikten med å samle inn og drøfte data underveis, har vært å kunne tilpasse prosjektet etter de behov som ble presentert av studenter, veiledere og faglærere. Resultatene av de innsamlede dataene vil være retningsangivende også for kvalitetsutvikling av det videre pedagogiske og didaktiske samarbeidet på utdanningene.

Beskrivelse av endringsarbeidet

Endringsarbeidets ulike trinn inkluderte planlegging, gjennomføring og evaluering av de to parallelle (interaktive) prosessene, en for studenter og en for veiledere og faglærere (figur 1), som i det følgende beskrives mer detaljert for å gi et bilde av prosessen. Forfatterne har selv vært deltagende i endringsarbeidet som emneansvarlige eller ressursperson. Emneansvarlige har ansvar for koordinering og gjennomføring av emnene, og spiller en betydelig rolle i overordnet faglig utviklingsarbeid. I omstillings- og endringsarbeidet som fant sted var emneansvarlige også involvert i faglige diskusjoner på detaljnivå knyttet til behov for kunnskaper hos aktuelle veiledere, organisering av opplæring, gjennomføring av opplæring, utarbeidelse av litteraturlister, gjennomføring av forelesninger samt veiledning av studenter. Dette gav grunnlag for samarbeid mellom emneansvarlige og ledere knyttet til planlegging og tilrettelegging av parallelle læringsprosesser hos studenter og veileder-/faglærergruppene.

Figur 1. Flytskjema med en samlet oversikt over to parallelle læringsprosesser i student- og veileder/ øvrige faglærergruppene.

Planlegging

Første trinn i omleggingsprosessen til litteraturstudier innebar å planlegge *pensum*, *utarbeide emnebeskrivelse og timeplaner*.

Figuren illustrer hvordan planlegging av emnet for studentene foregikk parallelt med planlegging av kompetansehevende tiltak for veiledere og faglærere. Litteraturstudie som metode var ny for de fleste i veilederkorpset, men også for andre faglærere på utdanningen. I samråd med studielederne ble derfor alle vitenskapelig ansatte inkludert i den planlagte kompetansehevingen. Det ble ved studiestart høsten 2020 informert om omlegging til litteraturstudier på ulike møtearenaer, samt på e-post. Som en del av endringsarbeidet ble undervisning i litteraturstudie og analyse planlagt i samråd med studielederne, i første rekke på tidspunkt som allerede avsatt til møter.

Gjennomføring

Studentaktiviteter

Studentene ble tilbudt til sammen fire hele dager med forelesninger og læringsaktiviteter som forberedelse til å skrive bacheloroppgaven. Undervisningen omfattet både metode, litteratursøk, tematisk analyse og akademisk skriving. På grunn av Covid-19-pandemien ble all undervisning gjennomført digitalt. Synkrone forelesninger ble valgt fremfor asynkrone for å tilrettelegge for deltakelse og dialogisk samarbeid mellom studenter, forelesere, prosessledergruppen og veiledere.

Etter introduksjonsdagene skulle studentene/studentgruppene sende inn og få godkjent valg av tema og foreløpig problemstilling, av prosessledergruppen. Prosessledergruppen erfarte at det var nødvendig å arbeide nærmere med utforming av tema og problemstilling, og prosjektplan. Med prosjektplan menes et oppsett som beskriver hva temaet for oppgaven er, hvordan en planlegger å gjennomføre arbeidet med oppgaven, samt en beskrivelse av formålet (Thidemann, 2019). Det ble satt opp ekstra undervisning i utforming av tema, problemstilling og prosjektplan for å sikre at studentene fikk en bedre forståelse for hvordan de burde arbeide med dette. Det ble dessuten, etter innspill og ønsker både fra studenter, veiledere og faglærere, gjennomført repetisjonsforelesning om litteraturstudier, samt demonstrert kvalitetssjekk av artikler og en enkel tematisk analyse av en artikkel.

Aktiviteter for veiledere/faglærere

For å sikre en felles forståelse blant faglærere som skulle veilede bachelorgrupper, inviterte også prosessledergruppen, i samråd med studieledere, til flere samlinger. Disse samlingene var åpne for alle vitenskapelig ansatte, både de som hadde fått tildelt veiledningsansvar og annet fagpersonell som ikke hadde veilederansvar i emnene. Samlingene var både rettet inn mot å øke metodekunnskaper (litteraturstudie, tematisk analyse ved litteraturstudier og kvantitativ metode) og knyttet til veiledningsprosessen (vurderingskriterier/sensur). Det ble også arrangert digitale journal club fire ganger i løpet av perioden for å øke veiledere/faglæreres ferdigheter i kvalitetsvurdering av vitenskapelige artikler. Journal club er basert på samarbeid om å drøfte publiserte artikler, for å holde seg orientert om ny kunnskap, fremme bevisstheten om aktuelle forskningsresultater i dem, lære å kritisere og vurdere forskning, og oppmuntre til å bruke forskning på evidensbasert utøvelse i praksis (Bhattacharya, 2017). Sjekklistene for kvalitetsvurdering av vitenskapelige artikler for ulike typer av forskningsmetoder ble presentert, på norsk fra Sykepleien Forskning (Leegaard, 2015) og på engelsk; Mixed Methods quality Appraisal Tool (MMAT) MAT (Mixed Method quality Appraisal Tool (MMAT) (Hong et al., 2018). Disse sjekklistene ble introdusert og anbefalt for studentene. Både sjekklistene

og artikkel som skulle kvalitetssjekkes ble sendt ut på forhånd til alle faglærere og veiledere før journal club.

Foruten egen undervisning for veiledere og faglærere i litteraturstudie, analyse og deltagelse i journal club, ble veiledere og faglærere oppfordret til å delta i undervisningen til studentene, ved invitasjon på epost. Deltagelsen på samlingene varierte, men var sammenliknet med det behovet som var uttrykt overfor prosessledergruppen, svak.

Evaluering

For å få et godt grunnlag for å evaluere prosessen underveis og etter avsluttet prosjekt, ble det utarbeidet digitale spørreskjemaer med åpne og lukkede spørsmål både til studentene og veiledere og faglærere.

Til studentene ble det stilt spørsmål om arbeidsprosessen med bacheloroppgaven organisert under tre hovedtema: informasjon om emnet, veiledning, og læringsutbytter i bacheloremnet. Valg av denne tematikken var basert på tematisering i emneplan og veiledende dokument om krav til bacheloroppgaven som ble utarbeidet før emneoppstart. Invitasjon til å svare ble sendt ut uken etter at studentene hadde levert bacheloroppgaven og før muntlig eksamen. Svardeltakelsen var på 71 % for vernepleie- og 30% for ergoterapeutstudenter.

Veilederne/faglærernes tilbakemeldinger ble etterspurt med nettskjema ved to anledninger. Det ble sendt ut et nettskjema (en evaluering) etter gjennomføring av journal club (omtrent midt i forløpet), til alle faglærere/veiledere som deltok. Hensikten med evalueringen var å få kunnskaper om nytteverdien av denne samarbeidsformen, knyttet til veiledere og faglæreres opplevelser av egne faglige forutsetninger for å veilede studenter i litteraturstudier. Prosessledergruppen ville på denne måten kunne informeres om videre kompetansebehov i veiledergruppen.

Veilederes erfaringer med bacheloroppgaveprosessen ble hentet inn ved hjelp av spørreskjema og knyttet til følgende temaer: støttedokumenter til emnet, veiledersamlingene, veiledning og egen læring

Resultater

Resultatene fra spørreskjemaene presenteres først fra studentperspektivet (N=88), og deretter fra veileder/faglærers perspektiv i evalueringer av journal club (N=9), samt i evaluering av omlegging til litteraturstudier (N= 16) (figur 1).

Studenters læring

Alt i alt viser resultater fra studentevalueringen at studenter har en positiv opplevelse av prosessen knyttet til gjennomføring av litteraturstudie på bacheloremnene.

Studenters egenrapporterte læringsutbytte syntes å være høyest knyttet til å kunne utføre litteratursøk, kunne anvende forskningsmetode på et begynnende nivå og å ha en konstruktiv og kritisk holdning til førforståelse i eget arbeid. Resultater fra studentevalueringen viser at selv om et flertall studenter er helt – eller litt enig i at veiledning har gitt nyttig informasjon om hva som kreves i bacheloroppgaven (84%), er det flere som påpeker at de opplever veiledere som veldig ulike i veiledning. Noen studenter beskriver veiledere som veldig usikre i veiledning, og flere studenter kommenterer at de ikke har fått svar på spørsmål de har hatt om praktiske valg i arbeidsprosessen med bacheloroppgaven. Eksempler på praktiske valg knyttes til formulering av problemstilling, metodiske spørsmål og presise svar på andre enkeltspørsmål studenter har stilt. 90 % av studentene mener at veiledere er blitt skriftlig orientert før veiledning om det gruppene deres har ønsket veiledning i, som var en betingelse for å få veiledning.

Svar fra studentevalueringen på spørsmål om emneinformasjon og veiledning til skriving av bacheloroppgaven som ble lagt ut på canvas, tyder på at dokumenter om emnet har gitt strukturert oversikt over hva som kreves. Veileder til emneinformasjon gir en utfyllende beskrivelse av hva som kreves innholdsmessig. Emneinformasjon har gitt en oversikt over formelle krav, oppsett av datoer, antall timer til veiledning, fremlegg osv. Denne informasjonen kan med fordel legges som grunnlag for bedre strukturering av canvas, som er et overordnet mål på tvers av ulike utdanninger på den høyskolen der endringsarbeidet ble gjennomført.

Veiledere/faglæreres læring

Evalueringen av journal club viser lavt deltakerantall og at en del av deltakerne er lite forberedt til samlingen. Samtidig opplever de som er der, både forberedt og uforberedt, å få nye kunnskaper og ferdigheter. De oppgir at de føler seg tryggere etter enn før journal club når det gjelder kvalitetssjekk av artikler, har fått bedre metodiske kunnskaper, og ønsker at journal club skal arrangeres flere ganger.

Evalueringen av omlegging til litteraturstudie i bacheloroppgaven viser at støttedokumenter, litteratur og veiledersamlingene har gitt en strukturert oversikt over emnet, oversikt over faglige forventninger og tilført kunnskaper som har vært nyttige med tanke på veiledning. Veilederne oppgir at tidsbruk som gjelder veiledning av studentgruppene særlig er knyttet til utforming av problemstilling og skriftlig framstilling av tekst i bacheloroppgaven, og mindre tid er brukt til litteratursøk og kvalitetssjekk av artikler. Veilederne etterlyser, som studentene, mer omforent veiledningspraksis. Det store flertallet av veilederne oppgir at veiledning av studenter har vært viktig for utvikling av egne kunnskaper knyttet til forskningsmetode, men at de gjerne skulle hatt mer tid til å utvikle egen kompetanse knyttet til litteraturstudie og kvantitativ metode.

Resultatene våre viser samlet sett flere sammenfall mellom studenter og veiledere opplevelse av bruk av veiledningstid. Studenter erfarer at det er brukt mer tid på litteratursøk enn veiledere, dette kan ha med at litteratursøk er satt søkelys på flere ganger i forelesninger i emnet. Det er også større spredning i studenters opplevelse av tidsbruk til tekstnær veiledning, enn veilederes. Veiledere mener at de i større grad enn det studenter har opplevd, har veiledet tekstnært.

Læring gjennom forhandling av kunnskap

Prosessledergruppen tok i dette endringsarbeidet sikte på å tilrettelegge for felles læringsprosesser som involverte både studenter og veiledere/faglærere. Prosessledergruppen etterspurte og var lydhøre for studenters og veiledere/faglæreres behov gjennomgående i hele prosessen. Også studieledere på utdanningene ble invitert til å delta. Dette førte til en interaktiv (lærings)prosess der tilbakemeldinger fra studenter og veiledere/faglærere i stor grad ble styrende for selve gjennomføringen av omleggingen. Den interaktive prosessen gav mulighet for samskapingsprosesser (Bliksvær & Breimo, 2020), der det både ble drøftet uklarheter rundt hvilke krav som skulle stilles f.eks. knyttet til litteratursøk og kvalitetssjekk av artikler, men også tilrettelagt for diskusjoner som fremmet en felles og mest mulig omforent forståelse av veiledning. Forutsetninger for lokal kunnskapsutvikling er, ifølge Wenger (2004), et spørsmål om forhandlinger av kompetanse. En annen grunn til å invitere alle faglærere var å tilrettelegge for samskapende og konstruktive synergieffekter ved implementering av nye studieplaner på tvers av utdanninger og utdanningsforløp (1.-2.-3. året), og for rekruttering av nye veiledere. Å krysse grenser sosialt, faglig og institusjonelt gir mulighet for læring (Lahn & Jensen, 2008; Hagland & Solvang, 2008).

Resultater fra veileder- og studentevalueringen viser at det ble brukt mest tid på utforming av problemstilling i veiledningen. Disse resultatene kan dels forstås i lys av at godkjenning av søknader fra studenter om tema og problemstilling i første omgang ble behandlet av prosessledergruppen. Ca. 50% av søknadene ble avvist av prosessledergruppen ved første gangs behandling av søknad om tema. Siden kvaliteten i søknadene ved andre gangs innlevering til prosessledergruppen ikke var nevneverdig bedre, måtte veilederne bruke mye tid på veiledning knyttet til utforming av problemstilling. I Meld St 16 (2016-2017) oppfordres universiteter og høyskolene til å ha høye ambisjoner på studentenes vegne og å være tydelige både med hensyn til hva de kan tilby studentene og hva de forventer av dem. Dette støttes av forskning som viser til at høye forventninger virker positivt på læring. Helgøy et al. (2020) peker på behov for å stille høyere forventninger til studenter på profesjonsutdanninger. De fremhever å sikre forskningsmetodisk kunnskapsutvikling både hos studenter og hos veiledere. Erfaringene til prosjektledergruppen tilsier at prosessen med å støtte studentene i utforming av tema og problemstilling, er et område som trenger videreutvikling på de to

utdanningene. Dette kan imøtekommes ved å f.eks. utvikle en mal for prosjektplan og ved å gi studenter veiledning i utforming av denne.

Studieopplegget og læreres uttrykte forventninger til studentene, påvirker i stor grad studentenes holdninger til studiene (Helgøy et al., 2020). Studenter tilpasser læringsstrategiene sine til kravene som settes til dem gjennom undervisning og vurderinger. Studenter vil benytte mer komplekse læringsstrategier i krevende studier og overfor underviserne som forventer en stor innsats (Helgøy et al., 2020). Helgøy et al. (2020) fremhever behov for å styrke linken mellom forskning og profesjonsspesifikk utdanning i bachelorprogrammer i helse- og omsorgsutdanninger. Selv om det ble arrangert samlinger som svar på etterspørsel fra veiledere og faglærere, har deltakelsen på disse samlingene våren 2021 vært svak. Det er også et begrenset antall veiledere og faglærere som har vært med på forelesninger for studenter, der det er gitt informasjon om hva som forventes i bacheloremnet. Dette kan det være flere forklaringer på, som for eksempel prioritering av andre arbeidsoppgaver, covid19-pandemien, stress og opplevelsen av å ha tilstrekkelig kompetanse på arbeidsområdet. Særlig betydning kan det ha hatt at omlagging til litteraturstudie ble introdusert som et pilotprosjekt, altså en prøveordning som ikke nødvendigvis ville bli en fast ordning. Våre resultater tyder på behov for videre forhandlinger mellom studieledelse, veiledere og faglærere for å oppnå større enighet om både felles kunnskapsgrunnlag og veilederpraksis knyttet til å gjennomføre bacheloroppgaven som litteraturstudie på utdanningene. Studenter trenger å bli sosialiserte inn i en forskningskultur som bidrar til å øke kunnskapene deres om egen disiplin og livslang læring i sin profesjon. Dette inkluderer utvikling av deres ferdigheter i kritisk tenkning, problemløsning, men også evidensbasert praksis (EBP) og forskning. Å trene på forskningsspesifikke ferdigheter er et startpunkt til mer aktiv bruk av forskningsbaserte kunnskaper i praksis i tråd med både generelle utdanningspolitiske retningslinjer, og den lokale forskningsstrategien tilhørende den utdanningsinstitusjonen som denne artikkelen tar utgangspunkt i (Helgøy et al., 2020; Meld. St. 16 (2016-2017)).

For veiledere/faglærere ble det tilrettelagt for deltagelse ved å legge både journal club og andre samlinger til tidspunkt allerede avsatt for møter. Deltagelsen på samlingene var likevel relativt lav. Det faktum at faglig utbytte av samarbeid i journal club krever forberedelsestid, kan ha demotivert enkelte veiledere/faglærere i en travel hverdag. Digitale journal clubs grunnet Covid-19, kan også ha bidradd til mangel på motivasjon blant deltakerne fordi det kan være lettere å velge bort nettbaserte møter. Dessuten, egne kunnskaper om metode vektlegges og synliggjøres i gruppesamarbeid om artikler i journal club. Dette kan oppleves utrygt og ukomfortabelt for deltakere. En del læreres hierarkiske forståelse av forskning, medfører at kjennskap til profesjonen må læres før forskning (Helgøy et al. 2020). Dette kan sees som et paradoks i lys av krav om kunnskapsbasert praksis og forskningsbasert undervisning som har vært et krav til høyere utdanninger i flere

tiår. Mangelfull informasjonsspredning om hva journal club er i veileder- og faglærergruppen kan trolig også forklare lav deltakelse, ettersom journal club var en ny type kompetansehevingstiltak for lærerne. Resultater fra sluttevaluering i veiledergruppen viser likevel at veiledere som responderte på nettskjema, opplevde at journal club gav et læringsutbytte knyttet til egen veiledning. Samme tendens viser resultater på spørsmål om læringsutbytte knyttet til andre digitale samlinger for veiledere og faglærere. Introforelesninger om litteraturstudier samt forelesninger som tematiserte kvantitativ metode og analyse av litteraturstudie ble også fremhevet som konstruktive mht. utvikling av egne kunnskaper om veiledning for veiledere og faglærere. Den obligatoriske litteraturen gav støtte i veiledningsprosessen. Tiltakene som er beskrevet vurderes alt i alt å være konstruktive å anvende videre, samtidig som de ikke har nådd frem til alle veiledere.

Behov for mer omforent praksis i veiledning fremkommer både som et ønske fra veiledere/faglærerevalueringen og fra studentevalueringen. Tydelige krav i lederavtaler og styringsdialog kan være et godt verktøy for å etablere felles begrepsforståelse, gi en tydelig retning samt bidra til nødvendig oppmerksomhet hos dem som ledes (Willumsen & Kjerstadli, 2020). Ledelsesforankret og mer utdypende informasjon til veiledere om forventninger knyttet til utøvelse av veilederrollen, kan trolig være en erfaring å ta med seg videre til kommende års planlegging av bacheloremnene. At ledelse er tydelig kun knyttet til et ønske om endring er altså ikke tilstrekkelig (Bliksvær & Breimo, 2020), noe våre resultater også indikerer.

Konklusjon

Grunnet personvernforordningen (GDPR) er det grunn til å forvente at metodeomlegging til litteraturstudie ved skriving av bacheloroppgaven innen høyere utdanning er kommet for å bli. Prosessledergruppens oppfatning om at litteraturstudie er et krav som kommer til å bli videreført, har også vært bakgrunn for etableringen av et systematisk samarbeid og kompetanseheving både på tvers av utdanningene og internt på de ulike utdanningene. Samlet sett tyder all kunnskapsproduksjon i endringsarbeidet på at implementering av litteraturstudie har bidradd til å øke både studenters og deltakende veiledere og faglæreres kunnskaper. Dette har vært et mål med endringsarbeidet som denne artikkelen beskriver. Resultatene tyder på, at alt i alt har både studenter og deltakende veiledere/faglærere opplevd omleggingen som relativt ryddig og faglig utviklende.

Litteraturliste

Bhattacharya S. (2017). Journal club and post-graduate medical education. *Indian journal of plastic surgery*, 50(3), 302–305.
https://doi.org/10.4103/ijps.IJPS_222_17

- Bliksvær, T., & Breimo, J. P. (2020). Sosial innovasjon og samskaping. In E. Willumsen, A. Ødegård, & T. Sirnes (Eds.), *Samskaping: sosial innovasjon for helse og velferd*. Universitetsforlaget.
- Hagland, & Solvang, P. K. (2017). Kvalifisering til tverrprofesjonell praksis. I: Mausestagen, S. & Smeby, J.-C. *Kvalifisering til profesjonell yrkesutøvelse* (s. 83–94). Universitetsforlaget
- Helgøy, K. V., Smeby, J.-C., & Bonsaksen, T. (2021). Practice educators' emphasis on research in supervision of occupational therapy students. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 1-15.
<https://doi.org/10.1080/11038128.2021.1968948>
- Helgøy, K. V., Smeby, J.-C., Bonsaksen, T., & Rydland Olsen, N. (2020). Research-based occupational therapy education: An exploration of students' and faculty members' experiences and perceptions. *PLoS One*, 15(12), e0243544-e0243544.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0243544>
- Hong, Q. N., Pluye, P., Fàbregues, S., Bartlett, G., Boardman, F., Cargo, M., Dagenais, P., Gagnon, M.-P., Griffiths, F., & Nicolau, B. (2018). Mixed methods appraisal tool (MMAT), version 2018. *Registration of copyright*, 1148552.
- Lahn, L. K. & Jensen, K. (2008). Profesjon og læring. I A. Molander & L. I. Terum (Red.), *Profesjonsstudier* (s. 295-305). Oslo: Universitetsforlaget.
- Leegaard. (2015). Kvaliteten på kvalitativ forskning. *Sykepleien forskning* (Oslo), 53932, e-53932. <https://doi.org/10.4220/Sykepleienf.2019.53932>
- Meld. St. 16 (2016-2017) *Kultur for kvalitet i høyere utdanning*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/ae30e4b7d3241d5bd89db69fe38f7ba/no/pdfs/stm201620170016000dddpdfs.pdf>.
- Norsk Senter for Forskningsdata (u.å.) Felles vurdering av bachelorprosjekter. Hentet fra <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/felles-vurdering-av-bachelorprosjekter/>
- Smebye, K.L., & Kirkevold, M. (2013). The influence of relationships on personhood in dementia care: a qualitative, hermeneutic study. *BMC Nursing*, 12(1), 29–29. <https://doi.org/10.1186/1472-6955-12-29>
- Thidemann, I.-J. (2019). *Bacheloroppgaven for sykepleierstudenter : den lille motivasjonsboken i akademisk oppgaveskriving* (2. utgave. ed.). Universitetsforlaget.
- Wenger, E. (2004). *Praksisfællesskaber: læring, mening og identitet*. Hans Reitzels Forlag.
- Willumsen, E., & Kjerstadli, E. (2020). Hvordan kan innovasjon og samskaping bidra til framtidig bærekraft i kommunen? I E. Willumsen & A. Ødegård (Eds.), *Samskaping* (pp. 315). Universitetsforlaget.